

δ:ζενερίκ

ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ-ΙΚΑΡΟΥ ΜΠΑΜΠΑΣΑΚΗ

Διάταξη ψυχής

*«Ο,τι βγαίνει απ' την ψυχή είναι σπούδα-
ξη, είναι μάθηση που δεν διδάσκεται!...
Όλα είναι διάταξη ψυχής. Όλα...»*

Γιώργος Ζαμπέτας (1925-1992)

Στους *Κοινωνούντες*, ο ήρωας του Ίγκμαρ Μπέργκμαν, συντετριμμένος/συνταρακτικός/συντριπτικός, εξομολογείται στον ιερέα του ότι διακατέχεται από τη διάθεση να θέσει τέλος στη ζωή του: δεν μπορεί να αντέξει, λέει με πιχτιό σπαραγμό, τη γενικευμένη βία στον πλανήτη, που μοιάζει να έχει χάσει ρότα και ράγες. Και μιλάμε για έργο του 1962. Μισός αιώνας έχει παρέλθει, και η βία μοιάζει να είναι όχι μονάχα γενικευμένη αλλά και σαλταρισμένη, τρελαμένη, παραλοισμένη. Πρόκειται για μια βία που έχει χάσει κάθε έρεισμα, να έχει ξεφύγει από τους όποιους αρμούς, να σουλατσάρει άδοντας ξεσκιωμένες άριες, σουγιαδιάζοντας κάθε σώμα λογικής.

Αντιστεκόμαστε στην έκρυθμη, φάλτσα βία. Και αντιστεκόμαστε στην συντριβή. Ο ήρωας του Μπέργκμαν χάνει ακόμα και την ελπίδα των απελπισμένων, για την οποία μιλούσαν οι στοχαστές της Φραγκφούρτης. Αντιστεκόμαστε γιατί έχουμε ακόμη εντός μας, και γύρω μας, ένα αεράκι ελευθερίας, μια αύρα χεφροσύνης, μια νουνέχεια νπνεμίας. Εχουμε ακόμη πολλή ποίηση μέσα μας, για να γίνουμε βορά της απόγνωσης. Κι ας μανιάζει η μαινόμενη βία.

Διάταξη ψυχής, ιδού το σύστημά μας. Από τον Δάσκαλο Ζαμπέτα. Η: μάθηση που δεν διδάσκεται. Μονάχα ψυχανεμίζεσαι. Αφήνεις

τα κείμενα εντός να γίνουν μελωδίες, και στις μελωδίες επιτρέπεις, σοφά, να γίνουν σοφά φιλοσοφικά πονήματα. Ένα άσμα λαϊκό να μπορεί να σε γειώσει με την πραγματικότητα όσο μια αυστηρή εμπνευσμένη κοινωνιολογική πραγματεία. Και ο νους να ανταλλάσσει χειραφτίες με την ψυχή, να μην είναι πολέμιοι το πνεύμα και το κορμί, να μαθαίνουμε ξανά «με λογισμό και μ' όνειρο» να απολαύσουμε στην Πελοπόννησο ένα λόγερμα, στην Κυπριασία μian αυγή.

Μαθαίνουμε, μάθαμε με τα χρόνια και εξακολουθούμε να μαθαίνουμε, πώς να διαβάζουμε μεστά, ήτοι να εφαρμόζουμε στην καθημερινότητά μας λόγια σαν κι αυτά: «Χρησιμοποίησα στερεά υλικά όπως μέταλλο, άργιλο, πέτρα, αλλά και ήχο, ψίθυρο, μελωδία» (Joseph Beuys & Lucrezia De Domizio Durini, *Το τσάχινο καπέλο*, μτφρ. Μαρία Μανδάνη, εκδ. Εξάντας). Μαθαίνουμε, μαζί με τον Beuys, ότι η τέχνη είναι ένα όχημα που μπορεί να χρησιμοποιήσει ο καθένας μας, οπουδήποτε και παντού. Ας ακούσουμε κι άλλο τον Μεγάλο Καλλιτέχνη/Δημιουργό/Πειραματιστή: «Η πρόθεση: να εξομαλύνω το χάος, να θεραπεύσω ό,τι είναι άμορφο προς μια συγκεκριμένη κατεύθυνση, έτσι ώστε οι άκαμπτες και παγωμένες μορφές του παρελθόντος και οι κοινωνικοί συμβιβασμοί να θερμανθούν και να λιώσουν ώστε να γίνει εφικτή η μελλοντική μορφή».

Διάταξη ψυχής. Να μην ταραχθεί κανείς, όπως έλεγε κι ο Νίκος Εγγονόπουλος, για την αποκοτιά μου να εμπλέκω Ζαμπέτα και Beuys στο ίδιο «Ζενερίκ». Ακράδαν-

τα πιστεύω ότι ο δεύτερος θα χαιρέτιζε ασμένως το «ό,τι βγαίνει απ' την ψυχή είναι σπούδαξη, είναι μάθησι που δεν διδάσκεται» του πρώτου, ενώ ο πρώτος θα γούσταρε με την ψυχούλα του, με την ψυχάρα του, καλύτερα, του δεύτερου την τοποθέτηση: «Η ανθρώπινη ικανότητα δεν συνίσταται στην παραγωγή μελιού, αλλά στην παραγωγή σκέψεων, ιδεών». Σα να λέμε: *ουκ επ' άρτω μόνω ζήσεται άνθρωπος.*

Θα χωθούμε και θα χαθούμε, για να βρεθούμε πιο πλούσιοι κατόπιν, στο σπουδαίο βιβλίο της Ρέας Thönges-Στριγγάρη *Joseph Beuys: «Η επανάσταση είμαστε εμείς»*, που μόλις κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Πατάκη, θα θυμηθούμε ότι ο Beuys «με ραβδοσκοπικό τρόπο προσπάθησε να κάνει τον άνθρωπο να συνειδητοποιήσει την πραγματικότητα στην οποία ζούσε» και ότι δεν έπαυε να επαναλαμβάνει ότι «ο λαγός είναι ένα σύμβολο μετεναρ୍କωσι. Ο λαγός κάνει στην πραγματικότητα εκείνο που ο άνθρωπος κάνει πραγματικά: σκάβει εσωτερικά, σκάβει μια κατασκευή».

Μάιος με Joseph Beuys, λοιπόν. Και Μάιος με Γιώργο Ζαμπέτα. Και ιδού τι λέει ο Μαέστρος στην Ιωάννα Κλειάσιου, στο *Και η βρόχα έπιπτε... στρέιτ θρου* (εκδ. Ντέφι): «Αυτό μου έχει λείψει, να νιώθουν οι άλλοι τον πραγματικό μου εαυτό. Αυτό που είμαι κι όχι αυτό που φαίνεται, αυτό που γυαλίζει... Κανένας δεν ενδιαφέρθηκε γι' αυτή την ψυχούλα, τους αρκούσε μόνο το λαμπερό. Εμένα όμως η ψυχούλα με διατάσσει, με φροντίζει. Κι όταν μου την "κεντάς" ανοίγει».

Πλατεία Παπαδιαμάντη, 14/04/2010